

ТАВРИЙСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. І. ВЕРНАДСЬКОГО

**Міністерство внутрішніх справ України
Експертна служба**

**Кіровоградський науково-дослідний
експертно-криміналістичний центр МВС України**

**«АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ
СУДОВО-ЕКСПЕРТНОЇ ТА ПРАВООХОРОННОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ»**

**Збірник матеріалів
засідання № 3 постійно діючої
Міжнародної науково-практичної конференції**

23 вересня 2022 року

**Кропивницький
2022**

Експертна служба Міністерства внутрішніх справ
Кіровоградський науково-дослідний експертно-криміналістичний центр МВС України
Національний центр судових експертиз при Міністерстві юстиції
Республіки Молдова (Республіка Молдова)
Державна некомерційна організація «Національне бюро експертиз» Національної академії наук
Республіки Вірменія (Республіка Вірменія)
Вища школа професійного навчання у Вроцлаві (Республіка Польща)
Академія прикладних наук «Collegium Balticum» (Республіка Польща)
Поморська вища школа у Старограді Гданському (Республіка Польща)
Юридичний факультет НАТ «Карагандинський університет імені академіка Є.А. Букетова» (Республіка
Казахстан)
Приватна установа «Академія «Bolashaq»» (Республіка Казахстан)
Вища школа бізнесу та підприємництва при Міністерстві економічного розвитку та скорочення бідності
Республіки Узбекистан (Республіка Узбекистан)
Академія ГУСПОЛ (Чеська Республіка)
Центральноукраїнський національний технічний університет
Запорізький національний університет
Донецький національний медичний університет
Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка
Донецький державний університет внутрішніх справ
Льотна академія Національного авіаційного університету
Навчально-науковий гуманітарний інститут
Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського
Херсонський факультет Одеського державного університету внутрішніх справ
Кафедра права гуманітарно-правового факультету Національного аерокосмічного університету імені
М.Є. Жуковського «ХАІ»
Університет імені Альфреда Нобеля
Центральноукраїнський інститут розвитку людини Університету «Україна»
Кіровоградський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського
Економіко-технологічний інститут імені Роберта Ельворті
Центральноукраїнський інститут ПрАТ «ВНЗ «МАУП»
Черкаський державний бізнес-коледж
Київське міське клінічне бюро судово-медичної експертизи
Кіровоградський кооперативний фаховий коледж економіки та права імені М.П. Сая
Всеукраїнська громадська організація «Союз експертів України»
Громадська організація «Всеукраїнська Незалежна науково-дослідна експертна спілка»
Науково-дослідний інформаційно-аналітичний центр «Інновації, інвестиції, інтелект»

«АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ СУДОВО- ЕКСПЕРТНОЇ ТА ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ»

**Збірник матеріалів
засідання № 3 постійно діючої Міжнародної
науково-практичної конференції**

23 вересня 2022 року

Кропивницький, 2022

УДК 343.98+351.74](082+083.97)

*Рекомендовано до друку
Вченою радою Центральноукраїнського національного технічного
університету (протокол №1 від 26.09.2022 р.)*

Актуальні питання вдосконалення судово-експертної та правоохоронної діяльності : збірник матеріалів засідання № 3 постійно діючої Міжнародної науково-практичної конференції (м. Кропивницький, 23 вересня 2022 р.). Кропивницький: ТОВ «Центрально-Українське видавництво», 2022. 622 с.

Збірник містить матеріали засідання № 3 однойменної науково-практичної конференції, у якій взяли участь практики, науковці, викладачі та здобувачі вищої освіти вищих навчальних закладів, наукових установ, інших державних органів України та зарубіжжя.

Матеріали конференції можуть бути використані в науково-дослідній роботі та в освітньому процесі спеціалізованих ЗВО.

Матеріали друкуються у авторській редакції, за точність викладеного матеріалу, достовірність наведених у публікації даних, географічних назв, власних імен, цитат та іншої інформації відповідальність несуть автори.

УДК 343.98+351.74](082+083.97)

© Кіровоградський НДЕКЦ МВС, 2022

© Автори, 2022

© ТОВ «Центрально-Українське видавництво» (верстка), 2022

Expert Service of the Ministry of Internal Affairs
 Kirovohrad Scientific Research Institute
 National Center for Forensic Examinations under the Ministry of Justice of the Republic of Moldova (Moldova)
 «National Bureau of Expertises» State Non-Profit Organization of the National Academy of Sciences of the
 Republic of Armenia
 Higher School of Vocational Training in Wroclaw (Poland)
 Szczecin High School CollegiumBalticum (Poland)
 The Higher School of Economics, Law and Medical Sciences in Kielce named after Professor Edward Lipinski
 (Poland)
 Faculty of Law of NAT "Karaganda University named after Academician E.A. Buketov" (Kazakhstan)
 Private institution "Bolashaq Academy" (Kazakhstan)
 Higher School of Business and Entrepreneurship under the Ministry of Economic Development and Poverty
 Reduction of the Republic of Uzbekistan (Uzbekistan)
 GUSPOL Academy (Czech Republic)
 Central Ukrainian National Technical University
 Zaporizhzhia National University
 Donetsk National Medical University
 Central Ukrainian State Pedagogical University named after Volodymyr Vynnychenko
 Donetsk State University of Internal Affairs
 Flight Academy of the National Aviation University
 Engineering Educational and Scientific Institute named after Yu.M. Potebnia of the Zaporizhzhia National
 University
 Educational and Scientific Humanitarian Institute of the
 Tauriiskyi National University named after V. I. Vernadsky
 Kherson Faculty of Odessa State University of Internal Affairs
 Department of Law of the Faculty of Humanities and Law of the National Aerospace University named after N.
 E. Zhukovskiy "KHAI"
 Alfred Nobel University
 Central Ukrainian Institute of Human Development of the University "Ukraine"
 Kirovohrad Regional Institute of Postgraduate Pedagogical Education named after Vasily Sukhomlinsky
 Kyiv Clinical Bureau of Forensic Medical Examination
 Robert Elworthy Institute of Economics and Technology
 Central Ukrainian Institute of PrAT "University "IAPM"
 Cherkasy State Business College
 Kirovohrad Cooperative Professional College of Economics and Law named after M. P. Say
 All-Ukrainian public organization "Union of Experts of Ukraine"
 Public organization "All-Ukrainian Independent Research Expert Union"
 Scientific Research Information and Analytical Center "Innovation, Investment, Intelligence"

**«TOPICAL ISSUES OF IMPROVING FORENSIC AND LAW
ENFORCEMENT ACTIVITIES»**

**Collection of materials
 of the meeting No. 3 of the permanent International
 scientific and practical conference**

September 23, 2022

Kropyvnytskyi, 2022

UCC 343.98+351.74](082+083.97)

*Recommended for printing
by the Academic Council of the Central Ukrainian National Technical University
(protocol No. 1 dated September 26, 2022)*

Topical Issues of Improving Forensic and Law Enforcement Activities: a collection of materials of meeting No. 2 of the ongoing International Scientific and Practical Conference (Kropyvnytskyi, September 23, 2022). Kropyvnytskyi: "Central Ukrainian Publishing House", 2022. 622 p.

The collection contains the materials of meeting No. 3 of the scientific and practical conference of the same name, which was attended by practitioners, scientists, teachers and students of higher educational institutions, scientific institutions, other state bodies in Ukraine and abroad.

The conference materials can be used in research work and in the educational process of specialized higher education institutions.

The materials are represented in the author's edition, the authors are responsible for the accuracy of the material presented, the reliability of the data, geographical names, proper names, quotations and other information provided in the publication.

UCC 343.98+351.74](082+083.97)

© Kirovohrad scientific research forensic expert center of the Ministry of internal affairs of Ukraine, 2022
© Authors, 2022
© "Central Ukrainian Publishing House" LLC (typesetting), 2022

Зміст

Список установ, здобувачі вищої освіти та працівники яких взяли участь у конференції	17	
Наукова Президія конференції	19	
Організаційний комітет конференції	21	
Експертна комісія конференції	23	
Напрямок № 1 Теоретико-правове забезпечення правоохоронної діяльності		
Bryk Janusz	Grupy potencjalnych ofiar handlu ludźmi w ujęciu kryminologicznym	26
Антонюк Поліна Кахнич Катерина	Комп'ютерні дані як об'єкт огляду в кримінальному провадженні: проблемні аспекти	34
Глобенко Геннадій	До питань регламентації КПК України участі працівників правоохоронних органів у досудовому розслідуванні	38
Голубов Артем	До питання диференціації предмета доказування у кримінальному провадженні ...	41
Завістовський Олег Вадатурська Ангеліна	Нормативно-правове забезпечення використання поліцейськими службових собак при виконанні обов'язків по охороні правопорядку	44
Мітіна Марія	Тактика превентивних поліцейських заходів ..	47
Окопник Олена	Міжнародний досвід діяльності поліції під час охорони громадського порядку	49
Перепелиця Сергій	Кримінальне провадження за відсутності підозрюваного або обвинуваченого (in absentia) в умовах воєнного стану в Україні ...	52
Пчеліна Оксана Пчелін Віталій	Зарубіжний досвід накладення арешту на майно в кримінальному провадженні (на прикладі Сполучених Штатів Америки)	55
Романюк Віталій Романюк Наталія	Становлення в Україні кримінальної відповідальності за колабораційну діяльність	58
Сукмановська Лідія	Особливості правоохоронної діяльності поліції як суб'єкта із запобігання та протидії домашньому насильству	61
Ткаченко Ірина	Рецидивна злочинність та її попередження	65
Трошкіна Катерина	Основні моделі правоохоронної діяльності в країнах ЄС	69

Напрямок № 2 Актуальні питання здійснення правоохоронної діяльності, забезпечення публічного порядку та безпеки в умовах дії воєнного стану

Kaleta Jarosław	Krajowa mapa zagrożeń bezpieczeństwa – narzędzie komunikacji pomiędzy społecznościami lokalnymi a policją	73
Rybicka Anna Śliwińska Agnieszka	Współczesne zagrożenia w cyberprzestrzeni	78
Бондаренко-Берегович Валерія Берегович Василь	Обмеження окремих конституційних прав особи в умовах воєнного стану	83
Ворона Дар'я	Правоохоронна діяльність, забезпечення публічного порядку та безпеки в умовах дії військового стану	86
Горобець Анна	Сексуальне насильство під час війни	89
Завістовський Олег Нагорна Дарія	Особливості діяльності національної поліції України в умовах військового стану	93
Завістовський Олег	Актуальні питання забезпечення правоохоронної діяльності поліції в умовах дії військового стану	96
Каліберда Нікіта	Пріоритетні дії поліцейських під час виявлення вибухових пристроїв та речовин в умовах дії військового стану	98
Коломоєць Тетяна	«Антикорупційні нормативні новації» та їх вплив на реалізацію правового статусу публічних службовців в умовах дії правового режиму воєнного стану в Україні	100
Кремova Дар'я	Адміністративна діяльність Національної поліції України: правопросвітницька діяльність як окремий аспект її реалізації у період дії правового режиму воєнного стану ...	104
Лук'янчиков Євген Лук'янчиков Борис Микитенко Ольга	Використання спеціальної техніки з метою документування слідів воєнних злочинів	107
Мельникова Олена	Особливі питання забезпечення публічного порядку працівниками поліції в умовах дії військового стану	110
Тимощенко Вероніка	Активне та пасивне використання вогнепальної зброї	113
Федоренко Світлана	Актуальні питання здійснення правоохоронної діяльності, забезпечення публічного порядку та безпеки в умовах дії військового стану	117

Фісун Наталія	Особливі аспекти службової діяльності підрозділів Національної поліції в умовах воєнного стану	121
Шепеленко Діана	Особливості взаємовідносин нарядів патрульної поліції з окремими категоріями громадян в умовах дії воєнного стану	123
Якимчук Валерія	Актуальні питання діяльності підрозділів Національної поліції України в умовах воєнного стану	126
Напрямок № 3 Захист конституційних прав та свобод людини і громадянина у судовій практиці та правоохоронній діяльності		
Matysik Robert	Współpraca wybranych organizacji rozarządowych z organami ścigania	129
Байбузан Вікторія	Перспективи вдосконалення інституту медіації у адміністративному судочинстві	133
Бублик Тетяна	Реалізація права людини у діяльності правоохоронних органів під час воєнного стану	138
Деменко Віталій	Деякі питання щодо захисту конституційних прав та свобод громадянина у судовій практиці України	140
Кобелянський Ярослав	Захист конституційних прав та свобод людини і громадянина у правоохоронній діяльності	142
Куцкір Галина	Право власності в умовах правового режиму воєнного стану	144
Маковей Єгор Завістовський Олег	Пріоритетні питання особливості дотримання прав і свобод громадян в умовах воєнного стану	150
Морозова Яна	Особливості реалізації права громадян на доступ до публічної інформації в умовах військового стану	153
Рябовол Лілія	Принципи реалізації прав та свобод людини і громадянина в Україні в умовах воєнного стану	155
Сейтумеров Ервін	Забезпечення прав людини правоохоронними органами в окремих сферах суспільних відносин	158
Суховірська Людмила Болілій Василь	Заходи забезпечення кримінального провадження	160
Тимощенко Вероніка	Діяльність правоохоронних органів щодо захисту прав і свобод людини в умовах сучасної правової доктрини	162

Напрям № 4 Проблеми здійснення проваджень у справах про адміністративні правопорушення

Sadło-Nowak Agnieszka	Postępowanie w sprawach o wykroczenia w świetle polskich regulacji prawnych – wybrane problemy	164
Бондар Валерія	Передумови екологічної кризи та адміністративні шляхи її подолання	171
Рябовол Максим	Аналіз стану дослідження проблеми адміністративної відповідальності військовослужбовців Збройних Сил України ..	175

Напрям № 5 Науково-педагогічний підхід у профілактиці правопорушень серед учнів та студентської молоді

Malinowska Irena Siewert Aleksandra	Profilaktyka przestępczości nieletnich	178
Єфіменко Світлана	Цифрові інструменти інтерактивної навчальної взаємодії учасників заходів з профілактики правопорушень серед учнів та студентської молоді	183
Колтунов Олександр	Робота з батьками як засіб запобігання підліткової злочинності (досвід США)	186
Кравченко Олена	Академічна доброчесність у студентському середовищі	189
Скрипка Ганна	Проблема поширення інформації про учнів та заклад освіти в умовах воєнного стану	192

Напрям № 6 Проблеми формування й удосконалення окремих криміналістичних методик та використання спеціальних знань у кримінальному судочинстві

Гонтаренко В'ячеслав	Окремі питання щодо участі спеціаліста під час досудового розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з домашнім насильством	195
Григорович Тетяна Кравець Володимир	Формулювання та основні терміни, які використовуються при визначенні окремих ознак почерку, які характеризують просторову орієнтацію рухів за точками на траєкторії графічних знаків	198
Іваненко Григорій Іванова Світлана	Шахрайство в інтернеті: специфіка та особливості досудового розслідування	202
Москаленко Ганна	Проблемні питання застосування спеціальних знань у судовій товарознавчій експертизі	204
Омельянець Анна	Історичне зародження кримінологічного дискурсу та перспективи розвитку	208

Павлова Наталя	Реконструкція психологічних особливостей злочинця за слідами кримінального правопорушення, вчиненого шляхом шахрайства	210
Півник Юлія Книш Андрій	Н-Гептан як альтернатива н-Октану в системі розчинників рухомої фази при криміналістичному дослідженні слідів зміненого світлого нафтопродукту методом хроматографії в тонкому шарі сорбенту	213
Сєдова Наталія	Експертиза особливих емоційних станів як метод судово-психологічної експертизи	216
Шевчук Віктор	Напрямки формування та удосконалення криміналістичних методик в сучасних реаліях воєнного часу	219
Шинкаренко Дмитро Пасічник В'ячеслав Цинда Роман	Дослідження нових синтетичних каннабіноїдів, на прикладі речовин ADB-BUTINACA та 4-cyano-CUMYL-BUTINACA ..	223
Напрям № 7 Удосконалення організації судово-експертної діяльності: проблеми теорії та практики		
Wojtyczka Władysław	Rola współpracy interdyscyplinarnej w kryminalistycznych badaniach identyfikacyjnych	227
Żywucka-Kozłowska Elżbieta Broniecka Rossana	Identification of human cadavers and remains based on bone research	232
Грищенко Максим	Особливості проведення психологічного дослідження у спорах при визначенні країни проживання дитини	236
Заріцька Алла	Специфіка об'єкта судово-економічної експертизи	239
Коцинець Маріанна	Судова бухгалтерія, фінансовий аналіз та право: об'єктивна необхідність та проблеми комплексного застосування	243
Лебеденко Анна	Теоретичні та практичні аспекти проведення судової економічної експертизи з використанням електронних документів в умовах воєнного стану	246
Мельник Олексій Гіргіль Олег Приходько Олександр	Проблемні питання, що виникають при встановленні факту переробки вогнепальної зброї, яка перебуває у власності громадян	251
Микола Євтушенко	Метод побудови геометричних фігур, як окремий метод порівняльного дослідження у трасології	254
Недашківська Ольга	Експертні технології як аспект оптимізації судової експертної діяльності у сучасних умовах digital світу	257

Новіков Ігор	Деякі аспекти взаємодії експерта зі слідчим у процесі проведення судової пожежо-технічної експертизи	260
Носулько Ігор	Проблеми проведення судової експертизи відео-, звукозапису	263
Пильникова Яна Олефір Юлія Бандурко Дмитро	Основні завдання, які може вирішувати судово-економічна експертиза	266
Пугач Юрій Ромбовський Михайло	Проблеми дослідження слідів, вилучених методом масштабної фотозйомки, наданих для дослідження на цифрових носіях інформації	271
Соловчук Клавдія	Розробка telegram-бота для надання консультацій замовникам судових експертиз ..	274
Харук Роман	Практика застосування субстанції багаторазового використання при порівняльному дослідженні слідів протекторів шин транспортних засобів	277

Напрямок № 8 Сучасні проблеми нормативно-правового регулювання сфери техніко-криміналістичного та судово-експертного забезпечення правосуддя

Bielicki Rafał	Problematyka prawna dostępu do broni kombinowanej w polsce	283
Листопад Дмитро	Окремі питання автоматизації балістичного обліку Експертної служби МВС України	286
Пугаченко Ольга Гордієнко Дмитро Петренко Іван	Економічний та юридичний зміст терміну «зобов'язання»	290
Степанюк Руслан	Окремі аспекти нормативно-правового регулювання державної реєстрації геномної інформації людини	294

Напрямок № 9 Проблемні аспекти методології та методики судової експертизи

Bobrova Mariia Vorona Sergey	Features of the identification of free radical peroxidation products using the TBAap-test	297
Choromańska Agnieszka	Wykorzystanie wiedzy specjalnej w postępowaniu karnym – refleksje na kanwie doświadczeń płynących z projektu pt. «Genetyczna baza danych do identyfikacji i profilowania narkotycznej odmiany konopi»	299
Włodarczyk Renata	Zakres i znaczenie nauki o procesach zachowania szczątków	303

Баранов Петро Сливна Олена	Деякі особливості та напрямки вирішення експертних завдань при оцінюванні бурштину	309
Борченко Олександр	Особливості проведення судової інженерно-транспортної експертизи за експертною спеціальністю 10.1 «Дослідження обставин і механізму дорожньо-транспортних пригод» ...	313
Довжаниця Роман	Розвиток та можливості проведення багатооб'єктних портретних експертиз в сучасних умовах	317
Захаренко Наталія	Проблеми методичного забезпечення судово-експертної діяльності	322
Золотухін Василь Євдоченко Вікторія Орлова Аліна Іванків Антоніна	Використання методів ГХ/МС та ТШХ для якісного виявлення та ідентифікації циклопентолату у сечі людини	325
Іваницький Сергій	До питання встановлення справності замків (циліндрових механізмів замків)	331
Кірін Роман Коротаєв Володимир	Проблемні питання дослідження ракетно-реактивної зброї	333
Коробейник Ганна	Окремі питання визначення вартості товарів, що є об'єктами рослинного світу	338
Косован Вікторія	Актуальні проблеми визначення вартості товарів на дату в минулому в межах судової товарознавчої експертизи	344
Лазаренко Алла Дрижак Ярослав	Особливості проведення вибухотехнічної експертизи та її значення для розкриття кримінальних правопорушень	348
Лещенко Марина	Особливості обчислення об'ємів фактично виконаних будівельних робіт в ході проведення будівельно-технічної експертизи .	351
Лозивий Андрій	Поліпшення якості зображень під час виконання фототехнічних досліджень	356
Ляховецька Ганна	Сучасні проблеми ідентифікації зовнішності особи	359
Максименко Микола Суржик В'ячеслав	Особливості судової економічної експертизи у розкритті та попередженні правопорушень щодо фінансово-кредитних операцій	361
Мірошніченко Юлія	Проблемні питання при виконанні земельно-технічних експертиз	364
Оніщенко Валентина	Судова економічна експертиза при розслідуванні злочинів у сфері кредитування .	367
Рибалко Марія	Проблемні питання криміналістичного дослідження печаток та штампів	371

Сова Олексій	Деякі аспекти криміналістичного дослідження самозарядних пістолетів, виготовлених шляхом переробки саморобним способом сигнальних пістолетів «МР-371» для стрільби 9-мм патронами до пістолету Макарова (ПМ)	374
Соколовська Наталія	Проблематика проведення експертних досліджень з визначення ринкової вартості земельних ділянок із застосуванням інвестиційного методу	380
Філіпенко Наталія	Проблеми визначення вартості парфумерних товарів, які були у вжитку	383
Фісун Наталія	Важливість участі судового експерта у кримінальному провадженні	388
Фодолей Євгенія	Застосування експертного методу для визначення ринкової величини поправки на місцерозташування об'єкта оцінки	391
Хомутенко Денис Гавриш Галина Смоколіна Владислава	Проблемні питання врахування вартості рухомого майна, як складової частини нерухомості, при визначенні вартості чистих активів суб'єкта господарювання, в рамках проведення комплексної судової економічної і оціночно-будівельної експертизи	395
Христьян Анна	Особливості відібрання зразків підписів та почерку для проведення судової почеркознавчої експертизи у цивільному судочинстві	402
Черкасова Олеся	Проблемні питання криміналістичного дослідження печаток та штампів	406
Шкабаро Вероніка Луніна Олена Біла Альона	Правові аспекти проведення почеркознавчої експертизи у цивільному процесі	408
Шпак Катерина	Особливості проведення земельно-технічної експертизи у судових провадженнях, що стосуються встановлення земельного сервітуту	412
Напрямок № 10 Міжнародний досвід і перспективи розвитку судово-експертної діяльності		
Авдєєва Галина	Удосконалення організації судово-експертної діяльності в Україні в умовах євроінтеграції ...	415
Венчагова Вероніка	Проблеми реформування та вдосконалення судово-експертної діяльності в Україні: сучасний стан та зарубіжний досвід	419
Зяць Ярослав Яровий Олександр Ковальова Діана	Проблемні аспекти методик судової товарознавчої експертизи	424

Курочка Альона Шкурдода Сергій	Експертне дослідження апрофену	427
Мочebroда Оксана	Міжнародне співробітництво у судово-експертній діяльності	433
Рубленко Альона Позаченюк Едуард	Зарубіжний досвід судово-експертної діяльності та можливості його використання в Україні	436
Шалімова Наталія Косенко Світлана Коломоєць Олександр	Використання роботи експертів в роботі незалежних аудиторів	439

Напрямок № 11 Питання вдосконалення навчання, професійної підготовки і підвищення кваліфікації фахівців експертних установ та працівників поліції

Nowak Marcin	Przygotowanie polskich policjantów do udzielania pierwszej pomocy po użyciu paralizatora elektrycznego	442
Бабахін Андрій	Конструювання тренінгових вправ у рамках взаємодії занять з вогневої та фізичної підготовки	447
Бруньова Ірина Бабенко Олена	Застосування принципів андрагогіки в системі підготовки судових експертів	450
Завістовський Олег Світайло Діана	Важливі аспекти навчання працівників поліції з тактико-спеціальної підготовки	454
Кадірова Аріна	Актуальні проблеми набуття навичок володіння вогнепальною зброєю курсантами ..	456
Омельянець Анна	Гендерний підхід до вогневої підготовки курсантів дівчат: теоретико-методичні аспекти	458
Писаревський Євгеній	Проблеми морально-психологічної готовності співробітника поліції до стрільби з пістолета ..	461
Світайло Діана	Значення вогневої підготовки в умовах війни ..	464
Сейтумеров Ервін	Особливості вогневої підготовки в діяльності поліцейського	467
Сівчук Ірина	Сучасні можливості у формуванні професійного рівня компетентності судового експерта-товарознавця: актуальність та критерії оцінки	469

Напрямок № 12 Економічна безпека та державне регулювання економіки

Ważna Elżbieta	Wpływ pandemii Covid-19 na rynek funduszy akcji w Polsce	473
Горлачук Олексій	Забезпечення економічної безпеки як один із стратегічних напрямів розвитку країни	478

Прохоренко Анастасія	Податкові пільги для платників податків під час дії воєнного стану	482
Сімоненко Тетяна Бойко Людмила	Ринок м'ясної продукції в Україні в умовах воєнного стану	486
Смутчак Софія	Національна свідомість як головний чинник формування безпеки держави	490
Сташевська Ірина	Forensic та судово-економічна експертиза в контексті розслідування доведення до банкрутства: перспективи подальших досліджень	493
Танклевська Наталія Карнаушенко Алла	Післявоєнне відновлення економіки: досвід Ізраїлю	497
Ямщиков Сергій	Економічна безпека як складова системи національної безпеки	501

Напрямок № 13 Сучасні проблеми та перспективи обліку, оподаткування, аналізу, аудиту, фінансів, менеджменту, інформаційної економіки

Безверхий Костянтин Поддубна Наталія	Проект МСФЗ С2 «розкриття інформації, що пов'язана з кліматом»	503
Білик Вероніка	Менеджмент підприємств аграрного виробництва в умовах глобалізації: сучасний стан та перспективи розвитку	505
Бондар Юлія Швиданенко Діна	Механізм модернізації системи обліку в установах державного сектору економіки	508
Демченко Наталія	Банківська система України	511
Кононенко Леся	Міжнародна торгівля у сучасних умовах: проблеми та перспективи	513
Мамишев Андрій	Нормативно-правове забезпечення бухгалтерського обліку та фінансової звітності державних підприємств через призму концептуальної основи фінансової звітності	518
Нестеренко Анастасія Меліхова Тетяна	Вплив змін до трудового законодавства на облік заробітної плати	524
Новак Ольга	Сучасні проблеми та перспективи спрощеної системи оподаткування	527
Портоварас Тетяна	Аналіз системи управління підприємством і моделювання її оцінки	532
Пробко Ілля Поплавський Володимир Воронін Владислав	Експертиза у справах про порушення законодавства з фінансових питань	535
Пугаченко Ольга Мусієнко Ольга Коява Давид	Особливості бухгалтерського контролю під час здійснення операційної діяльності в банках України	538

Пугаченко Ольга Ткаченко Ольга Зоц Максим	Законодавче регламентування організації бухгалтерського обліку під час здійснення операційної діяльності в банках України	542
Радіонова Наталія	Особливості застосування інформаційних систем для обліково-аналітичних потреб підприємства	547
Савченко Віра	Особливості обліку і контролю діяльності реформованих закладів охорони здоров'я	551
Селіщева Єлизавета	Інноваційно-інтегровані структури в системі податкового менеджменту	554
Смірнова Ірина	Удосконалення державного регулювання обліку оплати праці в бюджетних установах ...	557
Смірнова Надія Олейніченко Денис	Проблеми обліково-аналітичного трактування категорій «оплата праці» та «заробітна плата» в бюджетних установах	561
Фоміна Тетяна Чумак Віталій Кузьменко Юлія	Інформаційне забезпечення обліку розрахунків з бюджетом за податком на майно	565
Хорунжак Надія	Оцінка стану систем обліку, аналізу та контролю: потреби та рішення	568

Напрямок № 14 Медична допомога і медична послуга: проблеми і перспективи правового регулювання

Бабкіна Олена	Права пацієнта у сфері охорони здоров'я України на період дії воєнного стану	571
Бабкіна Олена Косован Михайло Бенаїсса Марина	Сексуальне насильство при збройних конфліктах: права постраждалих на медичну допомогу	576
Вайда Тарас	Врахування впливу спеки на здоров'я правоохоронця: особливості несення служби поліцейськими нарядами під час забезпечення публічного порядку при високих температурах повітря	580
Філіпенко Наталія Спіцина Ганна	Окремі проблеми телемедицини в Україні	585
Холоділова Інесса	Удосконалення деяких етапів дослідження у відділенні судово-медичної цитології	590

Напрямок № 15 Проблемні питання діяльності державних органів та органів місцевого самоврядування в умовах воєнного стану

Sommer Hanna Zakrzewski Grzegorz	Kultura bezpieczeństwa ekologicznego organów państwa zajmujących się zagadnieniami destrukcyjnymi w środowisku	595
Атаманчук Наталія	Особливості акцизного оподаткування пального в Україні в умовах воєнного стану ...	599

Білоха Андрій	Організація дистанційної роботи під час воєнного стану	604
Гмиря Вікторія	Фінансова підтримка АПК України: роль держави у розвитку головної галузі економіки	607
Каргаполова Єлизавета	Особливості митного оформлення гуманітарної допомоги	609
Легінькова Ніна Ігнатченко Дар'я	Актуальні проблеми вдосконалення стратегічного управління підприємством в умовах кризи	612
Ніколаєнко Віталій	Шляхи стабілізації та реформування бюджетної системи України в умовах воєнного стану	616
Хромов Анатолій	Державні архіви у воєнний період	619

Ольга Пугаченко

кандидатка економічних наук, доцентка, доцентка кафедри аудиту, обліку та оподаткування Центральноукраїнського національного технічного університету, м. Кропивницький, Україна

Дмитро Гордієнко

головний судовий експерт сектору автотоварознавчих досліджень відділу товарознавчих, гемологічних, економічних, будівельних, земельних досліджень та оціночної діяльності Кіровоградського науково-дослідного експертно-криміналістичного центру МВС України, м. Кропивницький, Україна

Іван Петренко

головний судовий експерт групи автотоварознавчих досліджень відділу товарознавчих, гемологічних, економічних, будівельних, земельних досліджень та оціночної діяльності Луганського науково-дослідного експертно-криміналістичного центру МВС України, м. Рубіжне, Україна

ЕКОНОМІЧНИЙ ТА ЮРИДИЧНИЙ ЗМІСТ ТЕРМІНУ «ЗОБОВ'ЯЗАННЯ»

Розрахунки із контрагентами при виникненні зобов'язань, як короткострокові, так і довгострокові, мають надважливе значення. Особливо це проявляється наразі, коли Україна перебуває в активній фазі військових дій, а підприємства стикаються з негативними наслідками російської агресії, необхідністю згорнути або переорієнтувати бізнес, кризою неплатежів, відволіканням коштів з обігу, зі зниженням власних можливостей для розширення діяльності через відсутність вільних фінансових ресурсів [5].

Спробу дослідження сутності терміну «зобов'язання» у прив'язці до понять «борг» і «заборгованість» було зроблено нами в роботах [5, 6], проте, все ще залишаються невирішеними питання його трактування в економічному та юридичному змісті.

Заборгованість – це сума фінансових зобов'язань (грошові борги), що підлягає погашенню, тобто, поверненню у певний термін. Заборгованість може трактуватись і як певна сума грошових коштів чи інших активів, яку необхідно сплатити через наявність боргу.

Борг – це зобов'язання, за яким одна сторона (боржник) зобов'язується виконати (утриматися від виконання) тієї чи іншої дії. Це може бути передача певного товару, перерахування певної суми грошових коштів тощо. Борг може виникати: на підставі договору, які можуть укласти між собою юридичні та фізичні особи (наприклад, договір надання послуг або поставки товарів, кредитні договори); на підставі закону (наприклад, податковий борг, штрафні санкції). Згідно ч. 1 ст. 626 Цивільного кодексу України борг може виникати вже тоді, коли з'являється обов'язок здійснити на користь іншої особи певні дії (передати майно, виконати роботу, надати послугу, сплатити кошти) або утриматися від

певної дії. Тому навіть наявність тільки укладеного договору – домовленості двох чи більше сторін, спрямованої на встановлення, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків, - може породжувати зобов'язання сторін, а отже, виникнення боргу [3, 6].

Заборгованість (на відміну від боргу в правовому розумінні) виникає тільки на підставі здійснення певної господарської операції, яка підлягає відображенню в обліку. Головною причиною виникнення заборгованості є різні терміни (строки) виконання зобов'язань сторонами.

Стаття 509 Цивільного кодексу України декларує, що зобов'язанням є правовідношення, в якому одна сторона (боржник) зобов'язана вчинити на користь другої сторони (кредитора) певну дію (передати майно, виконати роботу, надати послугу, сплатити гроші тощо) або утриматися від вчинення певної дії (негативне зобов'язання), а кредитор має право вимагати від боржника виконання його обов'язку.

Статтею 173 Господарського кодексу України встановлено, що господарським визнається зобов'язання, що виникає між суб'єктом господарювання та іншим учасником (учасниками) відносин у сфері господарювання з підстав, передбачених ГКУ, в силу якого один суб'єкт (зобов'язана сторона, у тому числі боржник) зобов'язаний вчинити певну дію господарського чи управлінсько-господарського характеру на користь іншого суб'єкта (виконати роботу, передати майно, сплатити гроші, надати інформацію тощо), або утриматися від певних дій, а інший суб'єкт (управлена сторона, у тому числі кредитор) має право вимагати від зобов'язаної сторони виконання її обов'язку.

Стаття 1 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» та пункт 3 НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» визначають, що зобов'язання – це заборгованість підприємства, що виникла внаслідок минулих подій і погашення якої в майбутньому, як очікується, приведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють у собі економічні вигоди.

У пункті 10 МСБО 37 «Забезпечення, умовні зобов'язання та умовні активи» вказано, що зобов'язання – це існуюче зобов'язання суб'єкта господарювання, яке виникає в результаті минулих подій і погашення якої, за очікуванням, призведе до вибуття ресурсів суб'єкта господарювання, котрі втілюють у собі економічні вигоди.

Незважаючи на наявність законодавчих визначень терміну «зобов'язання», Бондаренко Н.М. стверджує, що його трактування в юридичній, нормативній і економічній літературі має відмінності, оскільки юридично зобов'язання виникають після підписання договору на постачання товарів (виконання робіт, надання послуг), а в бухгалтерському обліку відображують тільки ті зобов'язання, що виникли в результаті виконання укладених договорів [2, с. 1314]. При цьому, наводячи авторське розуміння зобов'язання як заборгованості перед кредиторами (постачальниками, підрядниками, державою, працівниками тощо), наявність якої зменшує економічні вигоди підприємства і його капітал [2, с. 1308]. Бержанір І.А., Бержанір А.Л. і Ящук Т.А. стверджують,

що зобов'язання – це один з основних чинників, що впливає на ліквідність, кредитоспроможність і стійкість підприємства [1, с. 243] та наводять такі підходи до сутності поняття «зобов'язання» з погляду бухгалтерського обліку: зобов'язання в бухгалтерському обліку виникає не тільки з Цивільного кодексу, а й з інших галузей права: фінансового, трудового чи окремих законодавчих актів, що регулюють економічні відносини; поняття «зобов'язання» в праві та у бухгалтерському обліку мають різний зміст; договір підтверджує юридичний факт, тому в бухгалтерському обліку відображаються договірні зобов'язання в момент їх виконання, а не виникнення [1, с. 242]. Кривцова Т.О. відмічає, що ключовою ознакою поняття «зобов'язання підприємства» є обов'язки підприємства з виплати боргу [4, с. 203].

НП(С)БО 11 «Зобов'язання» встановлює методологічні засади формування в бухгалтерському та управлінському обліку інформації про зобов'язання та її розкриття у фінансовій звітності (таблиця 1).

Таблиця 1. Види зобов'язань згідно вимог українського законодавства

Вид зобов'язання	Суть
Довгострокові зобов'язання	Усі зобов'язання, які не є поточними зобов'язаннями
Поточні зобов'язання	Зобов'язання, які будуть погашені протягом операційного циклу підприємства або повинні бути погашені протягом дванадцяти місяців, починаючи з дати балансу
Непередбачене зобов'язання	Зобов'язання, що може виникнути внаслідок минулих подій та існування якого буде підтверджено лише тоді, коли відбудеться або не відбудеться одна чи більше невизначених майбутніх подій, над якими підприємство не має повного контролю; або
	Теперішні зобов'язання, що виникає внаслідок минулих подій, але не визнається, оскільки малоімовірно, що для врегулювання зобов'язання потрібно буде використати ресурси, які втілюють у собі економічні вигоди, або оскільки суму зобов'язання не можна достовірно визначити
Забезпечення	Зобов'язання з невизначеними сумою або часом погашення на дату балансу

Зобов'язання визнається, якщо його оцінка може бути достовірно визначена та існує ймовірність зменшення економічних вигод у майбутньому внаслідок його погашення. Якщо на дату балансу раніше визнане зобов'язання не підлягає погашенню, то його сума включається до складу доходу звітного періоду. Довгострокові зобов'язання у балансі відображаються за їх теперішньою вартістю, визначення якої залежить від виду зобов'язання та умов; поточні – за сумою їх погашення; непередбачені зобов'язання відображаються на позабалансових рахунках підприємства за обліковою оцінкою.

Сутність зобов'язань, у т.ч. і довгострокових, розкривається також і через їх складові. У роботі [4, с. 203] на основі класифікації зобов'язань за різними ознаками, що регламентовані нормативно-правовими документами та стандартами бухгалтерського обліку для підприємств, зобов'язання

класифіковано залежно від: терміну покриття (довгострокові та поточні); умов настання/визнання (забезпечення та непередбачені зобов'язання); видів господарюючих суб'єктів (перед бюджетом, соціальними фондами, робітниками, банками, постачальниками); мети набуття (контрактне зобов'язання та зобов'язання, призначене для перепродажу); впливу на господарську діяльність (організаційно-господарські, соціально-комунальні та публічні зобов'язання).

Отже, нами було досліджено економічний і юридичний зміст трактування терміну «зобов'язання», що наведено у нормативно-правових актах (кодексах, законах, національних і міжнародних стандартах бухгалтерського обліку) та фахових літературних джерелах. Це дозволяє точніше визначати та класифікувати зобов'язання (короткострокові і довгострокові), що призводить до отримання більш точної та якісної інформації для внутрішніх і зовнішніх користувачів економічного і юридичного напрямків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Бержанір І.А., Бержанір А.Л., Ящук Т.А. Економічна сутність зобов'язань і розрахунків підприємства. *Приазовський економічний вісник*. 2020. Вип. 2 (19). С. 240-244
2. Бондаренко Н.М. Внутрішньогосподарський контроль зобов'язань перед постачальниками та підрядниками. *Економіка і суспільство*. 2017. Вип. 13. С. 1307-1315.
3. Вороная Н., Адамович Н., Чернишова Н. Борг і заборгованість: розбираємося в поняттях. *Податки & Бухоблік*. 2020. № 23. URL: <https://bit.ly/3Smdaqd> (дата звернення: 14.09.2022).
4. Кривцова Т.О. Удосконалення аудиту зобов'язань підприємств. *Бізнес Інформ*. 2019. № 6. С. 201-209.
5. Пугаченко О.Б., Зарудна Н.Я. Внутрішній контроль порядку відображення в бухгалтерському та управлінському обліку довгострокових зобов'язань. *Економіка та суспільство*. 2022. № 41. URL: <https://bit.ly/3E1VoEk> (дата звернення 13.09.2022).
6. Пугаченко О.Б., Зарудна Н.Я. Внутрішній контроль порядку відображення в обліку дебіторської заборгованості. *Економіка та суспільство*. 2022. № 37. URL: <https://bit.ly/3y13NnC> (дата звернення: 13.09.2022).

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ СУДОВО- ЕКСПЕРТНОЇ ТА ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

**Збірник матеріалів
засідання № 3 постійно діючої Міжнародної
науково-практичної конференції
(м. Кропивницький, 23 вересня 2022 року)**

Редактор Коломоєць О.Д.

Верстка Чудна С.М.

Зверстано в ТОВ «Центрально-Українське видавництво»
Україна, 25006, м. Кропивницький, вул. Т. Карпи, 69
т.: (0522) 24-25-96, 0979641741, ел. пошта: zuv2@ukr.net

Надруковано на власному обладнанні Кіровоградського НДЕКЦ МВС

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
видавців, виготівників та розповсюджувачів видавничої продукції від
15.12.2011 р., серія ДК № 4234

Підписано до друку 30.09.2022 р. Формат 60x84 1/16
Папір офсетний.
Гарнітура Cambria
Ум. друк, арк. 6,6
Наклад 200 примірників.